

Kadar se pa gnoj na njivo izpelje, se mora koj raztrositi in podorati, ne pa pušati ga na malih kupčkih, da ob vsi moč pride.

Pri nekterih sadežih res ni mogoče po dokončani pognojeni ozimini toliko gnoja še na kupu imeti, da bi se za potrebne sadeže še pred zimo na njive speljal in podoral; ravno tako bi bilo o spomladini setvi to prav zamudno opravilo; namesti spomladi to delati je boljše, da se gnoj med zimo na njivo spelje in na kupe dene, katerih pa ni treba prevelicah napravljati; kakih 40 voz ga je za en kup dosti, da je le kake 3 čevlje visok; posuti se mora pa z zemljo kakih 6 palcov visoko.

Nekteri priporočajo iz hleva izkidanani, še ne prekuhani in podelani gnoj na njivo speljati. Tega ne morem poterditi; prvič ker se tako ravnanje s kmetijstvom ne ujema, da bi se vsaki dan izkidanani gnoj proti na njivo vozil in podoroval, pa skušnje tudi učé, da tak gnoj je marsikterim rastlinam preojster, drugim pa škodljiv. Kdor tega ne verjame, naj napelje gnoja, koj ko ga iz hleva spravi, na kak travnik ali pa na deteljšče, in kmali bo vidil, da ni dober.

Kar sploh gnojenje zadene, bi imel kmet posebno na lastnost zemlje gledati. Težka, terda in potem takem merzla zemlja imela bi se v drugem ali tretjem letu z apnom potresti — ojstra zemlja pa, brežine in peščenine gré vsako leto in po vsaki posetvi, pa le po malem gnojiti. — Kdor ima gnoja na zbero živinskega in ovčjega, naj gnoji z živinskim pešeno, z ovčjim pa težko in debelo zemljo. Ravno tako naj gipsa deteljšča.

Živinozdravilske skušnje.

Mi pač dobro vemo, da ni varno ljudém, ki nimajo pravega znanstva o človeških boleznih, zdravil zoper to ali uno bolezen naznanjati, ker umno ozdravljanje se le opira na pravo spoznanje bolezin, ki ga le izučeni in skušeni zdravnik ima.

Ravno tako je z živinskimi boleznimi; tudi tukaj ni varno mojstrom skazom orožja v roke dajati zoper sovražnika, ki ga ne poznajo. Vendar „Novice“ imajo tudi med izvedenimi zdravniki in poterjenimi kovači svoje brave; zato jim radi povemo, kar se kaj novega dobrega znajde; nekatere zdravila pa so tudi take, da niso nevarne v rokah nezvedenih gospodarjev, ali nekatere bolezni tako nagle, da si mora gospodar sam skusiti, brez zdravnika pomagati, ali pa so nekatere take, da se lahko spoznajo in da tudi zdravnik nobenega gotovega zdravila ne vejo. V vseh takih okolišinah ni tedaj napačno, marveč je koristno, da v našem listu tudi razglášamo nove živinozdravilske skušnje. Po teh besedah, ki smo jih že večkrat povedati mislili, nadaljujemo tedaj danes nekoliko novih živinozdravilskih skušinj.

(Pomoček, kateri hitro kri ustavi), ki teče iz prerezanih ali presekanih manjših žilic, je neka železna voda, ki se dober kup v apoteki dobí pod nemškim imenom „Eisenhyperchlorid“ (železni hiperklorid). Le ene kapljice na rano, ki kervavi, in berž se ustavi kri. Zlasti pri pseih utegne to dobro biti.

(Zoper kerč celega živinskega života), pri katerem je cela živina terda kakor les in ki ji tudi gobec bolj ali manj zaprè, nimamo zdravnik dosihmal nobenega gotovega zdravila. Te dni pa smo brali skušnjo dr. Gierera, sodniškega živinozdravnika, ki je zaporedoma trikrat to strašno bolezen tako-le ozdravil: Pod trebuh je konjema in kravi postavil škaf s kropom in senenim drobom, da je soparica va-nje puhtela po celi uri, dvakrat na dan; zraven tega pa je celi život dvakrat na dan umivati dal z gorkim močnim lugom, ki je bil napravljen iz derve-nega pepéla; ko je bil život tako umivan, ga je do suhega ribati dal in potem s koci dobro odel; tako je ravnal 4 dni. Za pijačo je dajal moke in Glauberjeve soli;

to notranje zdravilo pa ni poglavitna reč, ampak uno je, kar se z umivanjem in kadilom stori. V 10 do 14 dneh je bolno živino ozdravil. Ker to bolezen vsak le količkaj zveden človek lahko spozná, ker tudi zdravnik nimajo zoper njo nobenega gotovega zdravila in vse to, kar se tiče umivanja z lugom in kadila s senenim drobom, vsak gospodar domá lahko stori. Naj jim bode priporočano to zdravilo, pa tudi zdravnikom.

(Tudi živinozdravilstvo ni brez sleparij). To se je vnovič poterdilo. Neki živinozdravnik L. Simon po imenu priporoča kot prav čudodelno zdravilo zoper tiste bolezni v pleču, križu in zadnjem stegnu, ki so pod imenom „švinte“ znani ali če je sicer konj terd v nogah (rah) itd. neko vodo pod imenom „Restitutions-Fluid“ in pravi, da vsakega konja pri najtežjem delu v nogah močnega ohrani in mu mnogotere bolezni iz nog prežene, ktere se ne dajo ne z ojstrimi mazili, ne z zavleko, ne z razbeljenim železom odpraviti. Flaška te njegove nebeske vode veljá 1 fl. 70 kr. — Na Dunaji so v živinozdravnišnici dali to čudovito in skrivnostno vodo po dr. Schneiderju, profesorju kemije, preiskavati, in ta je najdel, da ta čudovita voda obstojí iz kuhovine arniknih korenin (8 unč), iz kafrovca (2 unči), iz salmijakovca (1 unčo), iz kuhinske soli (1 unčo). Ta zmes res ni slaba in utegne večkrat dobra biti; pa vse te reči so vsakemu zdravniku dobro znane in zlo navadne. Al koliko mislite: koliko nek veljá taka flaška, ako bi se imenovane reči v štacuni ali apoteki kupile in bi si jih sami napravili? — 18 novih krajcarjev. On pa jo prodaja za 1 gold. 70 kr.! Kaj ne, da je to lep dobiček! In če si gospodar več takih flašk od gosp. Simona kupi, bojo gotovo pomagale, če ne konju, pa saj tistemu, ki jih — prodaja. V 10 letih, če jih veliko prodá, si more hišo kupiti.

Troje važnih vprašanj.

1. Ali Slovenci narodno enakopravnost že vživamo?

— P. Presvitli cesar so nam in vsem avstrijskim narodom že drugo in tretjo pot obljubili, da naj vživamo vsi enake národne pravice. To zagotovljenje se opira na zdravo pamet in splošno pravico, ki vsakemu dá, kar vsakemu gré. Kar so cesar govorili, bi se bilo tedaj imelo že davnej izpeljati, ker smo njemu pokorščino dolžni po Božji postavi vsi podložni od pravega ministra do zadnjega berača. Ozmimo se nekoliko po naši slovenski zemlji in pogledjmo: ali in kako se spolnuje preimenitna cesarjeva beseda.

To preiskovaje živo pred očmi imejmo, kaj si naj mislimo, kadar besede „národno enakopravnost vsem narodom“ izgovorimo, in lahko bodemo odgovorili postavljenemu vprašanju.

1. Ali je to enakopravnost, da se v šolah morajo naši otroci še le učiti nemškega jezika, preden se zamorejo naučiti kaj potrebnega in koristnega za življenje? — Ako je to enakopravnost, jo že od nekdaj vživamo! Nam pa se zdí, da to ni enakopravnost, da se nemški otroci zamorejo po šolah veliko več naučiti in veliko laže učiti kakor naši slovenski.

2. Ali je to enakopravnost, da imamo učnike, ki ne znajo jezika, kterege naši otroci govoré, in toraj ne morejo ne z otroci, ne z njihovimi starši sami govoriti, ampak da tolmača potrebujejo? — Ako je to enakopravnost, jo od tistihmal, kar nam je zagotovljena, res v večí meri vživamo, ker so nam zadnje leta poslali več ptujih učnikov kakor smo jih imeli pred; domače so pa poslali v ptuje dežele.

3. Ali je to blažena enakopravnost, da Slovenec mnogokrat ne razume gosposke svoje, in ta njega ne? da vradnik v kancelii ne piše tako, kakor Slovenec govori, ali to, da Slovenec, ki le svoj jezik govori, nobenega pisma iz pisarnice ne dobí v svojem jeziku, ampak more za to

da zvé, kaj v pismu stoji, veliko časa in morebiti še kaj dražega denarca potratiti.

Če pa vse to ni enakopravnost, kaj pa vendar je? Povejte mi, ali to: da smemo na domači zemlji

- a) dihati in kihati,
- b) gledati in mižati,
- c) hoditi, se voziti,
- d) govoriti, se jeziti,
- e) molčati in spati,
- f) orati in sejati,
- g) vlačiti in vlatiti,
- h) kupčevati in plačevati,
- i) živeti, terpeti in umreti?

Je li to ravnopravnost! Ako je, jo že davnej, od nekaj vživamo; toda prosimo vas, še to nam vzemite, da se vsedete na naše sedeže in poskusite, ako vam bode ljubi kruhek, ki vam toliko diši, rasel na drevesu.

V pravdi o enakopravnosti vseh narodov se nam zdí, da se ne razumemo o tem, kaj je narodnost. Mi si mislimo, kar nam pové že sama beseda in nič ne prikrivamo; nemškutarjem pa je ta beseda ali le beseda brez pomena ali nam nočejo razodeti zaumena, ki ga strinjajo z njo. Nam je narodnost zlasti uno, kar smo navédli od št. 1—3; protivniki naši pa uno od a—h menda štejejo k narodnosti. Preden se dalje pravdamo o pravici, se moramo o njenem zaumenu porazumeti. Ker smo mi povedali, kaj zlasti k narodnosti štejejo, bi radi slišali in zvedili, kaj nemškutarji mislijo s to besedo?

Odgovorite nam na drobno!

(Dal. prih.)

Jugoslavensko časništvo.

„Obče poslovne novine“, ki so se v hervaškem jeziku in mesečnih zvezkih tiskale dosihmal v Zagrebu in jih s sodelovanjem mnogih razbornih in praktičnih mož izdaja gosp. Abel Lukšić, tergovec in posestnik karlovški, se bojo mesca rujna začele tiskati v Karlovcu v lastni, čisto novi tiskarnici gosp. izdatelja in bodo izhajale vsako saboto. Radostni smo opazili, kako lepo napreduje ta časnik, obsegajoč vse razdelke narodnega gospodarstva, na polji domačem, ki je dosihmal še celó premalo obdelovano bilo, in kako marljivo je tudi poslednji čas v tem, da nam donáša mnogoverstne mične slike (podobe). Tako nam je prinesel zvezek mesca junija „Svilarstvo u Lombardii in Benedkah“ s 5 podobami, med katerimi vidimo veliko svilarsko motavnico (filando) v Montebellu-nu, poslednji zvezek pa podobo prihodnjega železničnega mosta čez Savo blizu Zagreba v ličnem in bojadisanem lesorezu. — Tolika marljivost izdatelja je vredna obilne podpore tudi od strani Slovincov in to je toliko lože, ker je cena zanimivega časnika celó nizka.

— „Karlovački Vestnik“ je ta mesec nehal izhajati.

Muzične novine.

Pridni založnik srbskih knjig v Novem Sadu (Neusatz), gospod Hinc je ravnokar izdal dve popotnici za klavir od Fr. Kellner-a, kapelnika k. k. gr. batalijona pešcev; ena se zove: „Serbischer National-Congress-Marsch“, druga „Csernovics Annexions-Marsch“ po srbskih narodnih pesmah, — obe ste prav mične in priporočila vredne; posebno pa priporočamo prvo, ki je zložena po tisti srbski narodni pesmi, ki se sedaj tudi krog in krog po Hervaškem nadušeno prepeva. Nadjamo se, da bo popotnico to igrala kmali tudi naša vojaška muzika in da bo ta pesem kmali se popevala tudi pri nas.

Vprašanje in prošnja.

Iz prijateljskih rok je prejelo vredništvo „Novic“ sledeče verstice:

„Silna potreba je, da se v dobrem slovenskem jeziku in kolikor mogoče po domače bukve v roke dajo vsem onim, kateri bi radi gospóskam prošnje, tožbe, pogodbe, plačilne liste ali kvitance, in kar je enakih pisem v domačem jeziku pisali. Pa pri tem se mora reči, da naj se naredí kaj celega in stalnega, kolikor je mogoče, kaj večega, ne pa le kakošna trohica, tedaj recimo na primer saj kakih 12 do 15 pól srednjega natisa. Ker pa je unidan nekaj takega rečeno bilo v „Novicah“, in ker sta tudi v Ljubljani dva izučena pravnikar namenila zložiti tako knjigo, bi rada vedila: ali se je morebiti že kje drugod kak domorodec tega dela lotil, da bi opustila mi dva svoj namen, ali pa se dela lotila, če še nikjer nič ne dela? Konkurencija v takem delcu bi menda ne bila nikomur v prid. Prosiva tedaj, kdor kaj takega že piše, naj oznani kmali to po „Novicah“.

Ker je vredništvu znano, da gosp. C. na D. in gosp. dr. R. v G. sta očitno sprožila to potrebo, zna tedaj biti, da sta se dela že tudi lotila ali da želita pripomoči k temu. Prav bi tedaj bilo, da bi se dogovorili v tej stvari in jo dognali kmali do konca. Knjige s takimi formulari res živo potrebujemo in prodajala se bo lahko, ako bo osnovana po djanskih potrebah (praktično) in v gladkem jeziku ter se gleda na to, da se ustanovijo tehnični izrazi po terminologiji, ki je bila leta 1853 izdana, ako ni pozneje kak bolji izraz obveljal.

Dopisi.

Na Dunaji. (Življenje deržavnih poslancov na Dunaji. Spisal V. Zarnik). (Dalje). Kakor Nace le v svilnozametovih čevljah v salonu postopa in se vsem okolišinam prileči zna, tako je Avgust od nog do glave mož iz enega lesa; on je terden značaj; pri njemu ni nič na pol; on sam en princip reprezentira; on je mož, kakor si ga jez mislim; bil je vedno moj ideal. On, če kaj terdi, tudi do zobca dokaže, postavimo, da nam Slovincem za najnavadniše izraze besedi manjka, kar si Avgust, na priliko, tako-le misli: Če pri nas kdo k čevljarju pride, da si čevlje umiriti dá, mora kar s perstom na nogo kazati; pri tem se pa čevljar zmoti, za nožec prime in mu hoče kurje očesa obrezovati! Za dokaz, da je naš jezik tako reven, je tudi unidan moj celi spis prestavljen iz „Novic“ v „Preši“ ponatisnil. *) Pa za kaj še posebno Avgusta revščina našega bornega jezika skerbí, je to-le: Avgust nima nikoli navade, govorov pri volitvah ali v zborih deržati, on le svojim vernim (naročnikom), katerih šteje 29.000, kakor v pastirskih listih svoje misli razodeva. Zdaj pa si misli, lože bilo pri slovenskih barbarih v deržavni zbor se pritezati, kakor pri preomikanih Dunajčanih. Misli in misli, kako bi bilo mogoče v takem revnem jeziku zanimivi svoj pastirski list napisati. Pa obljubim ti, Avgust, še bolj zanimivega Ti ga hočem narediti, kakor je bil Tvoj na verne

*) Treba se mi zdí, častitim bravcom „Novic“ v tej zadevi nekaj pojasniti, ker vem, da jih je veliko tisti večerni „Press-ni“ list pod naslovom „Slovensche Anschauungen“ prebiralo. Avgust ga je v „Presse“ vzel zavolj dunajskih filistrov, ker smejali so se vsi in še najbolj stékli centralisti so bili z dr. Hein-om in Nacetom zadovoljni. Ob 3. uri popoldne se je list izdal in ob 6. že jez sam nisem nobenega iztisa več dobil; tako hitro so bili vsi pokupljeni; v vseh kavarnah so jih ta dan več mogli nakupiti. Na „Prešni“ dostavek pa jez Avgustu le-to odgovorim: „Dem Presse-Lappen gfallt nur a deutsche Kappen.“ — Prevodilo je ta moj sostavek mnogo političnih časnikov, kakor: česki „Narodni Listy“ in „Pozor“; poljski: „Czas“ v Krakovi, „Przeгляд“ in „Głos“ v Lvovu, madjarski „Pesti Naplo“ v Peštu, zagrebačke „Narodne Novine“, dunajski „Vaterland“ in še drugi.

18 in več veder vina naenkrat privozimo. Al le Ljubljane in svoje rajske Gorice se moramo zavolj nadležne in neugodne poti ogniti. Iz Idrije po dolini sem jo revež na Želin prav težavno prikoračil. Res! kraju primerjeno ime, ker je slednji željen, dosti boljši poti pri tako zložni in ugodni legi matere zemlje se nadjati. Tla so tukaj do mosta sv. Lucije terdne; kraj je sončnat, pozimi ni hudih mrazov pa tudi plazov ne. Tudi je pred več leti naša visoka vlada po svojih zvedenih preiskovavcih našo idrijsko stran za železnico primerjeno našla, dokler je ni nevošljiva roka pred veličastnim obličjem zavolj snežnih plazov toliko nevarno počernila, in tako je pravda za to stran zgubljena bila. Pa živa priča ne bo dostala, da so pri idrijski dolini kdaj plazovi ljudem nevarni v reko leteli. Zatega del je železnica na negotovo ljubljansko močirje prestavljena, akoravno je več milijonov državi potrosila, za več let izdelovanje zakasnila, in za več milj se tudi zdaljšala, kakor so „Novice“, kterege leta, ne morem več povedati, prevdarek slavnega Vit. Katinelita iz Gorice prinesle, po katerem načertu bi železnica po dolini polanjsko-idrijski za 6 milj se okrajšala in menda za 13 milijonov se izdelala, čez močvirje je pa 19 milijonov stroškov prizadjala.

Iz Želina po dolini reke Ideršice je na vse kraje najbolj ugodno, cesto proti Gorici potegniti, zakaj to hujše od tod do hudega roba je že od našega iskrenega župana iz Cirkne izdelano ali pretergano. „Hudi rob“ se je na stroške okrajnega zaloga v pretečenem letu že izstrelil, in lahko bi se bilo še več storilo, ako bi bil obljubljen pomoč od 1000 gold. iz deželnega zaloga na stroške leta 1860 vzdignil in tako tudi obernil. S tem je zob „hudega roba“ za nadaljno izdelovanje ostanjen in potolčen, da je lože nadalje delati, ker od tod do Tribuše je le malo zoperstav, ter bi se polagoma od tukaj do Podoblaza v pol uri k zdelanemu kolovozu dospelo, kamor iz Slapa, Bače na most sv. Lucije že toliko let vozarijo. Ko bi tedaj v ta namen dotični župani z zedinjenimi močmi priskočili, bi se pač malo pomudili, te 2 uri daljave za toliko zdelati, da bi se enkrat zveza za vse potrebe naredila. Saj ni treba takega kolovoza ravnati, kot je bilo nekdanj umetniško prevdarjeno na 3 $\frac{1}{2}$ sežnjeve, ampak nam in za začetek je ob terdem kraji dovolj za poldrugi, k večemu pa v godnem svetu za dva sežnja obilo. Po letih pripravnih in potrebah se bo cesta zboljševala, kot se še dan današnji cesarske ceste slednje leto popravljajo. Ne vstrašite se, predragi rojaki, takega dela, ki bo v prihodnosti vaše trude gotovo polajšalo, tudi stroške za dom in deželo skrajšalo. V zgled poprašajte bližnje prebivavce okrajne idrijske, ki so pri izdelovanju nove ceste godernjali in grajali, zdaj pa hvalo pojó, ker po lepi ravnini k železnici vozijo.

Kdaj bi že lahko vse to dognano bilo, ako bi ne bila neznana prislovica: „Sloga jači, nesloga tlačí“. Tako je tudi med sebičnostjo cerkljansko-tominsko; vsak le vleče na svoj dobiček, kot mlinar vodo na svoj mlin. Ti hočejo vse vdobiti, nam pa vse pogubiti. Al tako hitro ste od 20. oktobra l. l. cesarski diplom „ravnopravnosti“ pozabili?

Dragi rojaki! ako pravice ne pomnite, saj hvaležnosti za storjene dobrote ne tajite; saj so vas tudi naše žuljeve roke pri mostu čez Sočo podpirale; za to nam gré povračila braterne ljubezni, ne pa slepila s cesto čez bukovsko žrelo, o kateri so jo „Novice“ že dvakrat letos dokazovale, da za nas in deželni prid ugodna ni. Želje vaše bi tudi bile, vse nas čez Hum v Tomini spraviti; al zakaj na razpoti, ako se dá naravnost iti?

Predrage zaostale srenje in županije! naprej! naprej! hitro z marljivo roko. Naši hribovci! na noge — glejte tominskega in cerkljanskega župana; ako bi bili vsi toliko naprej potegnili, bi se bili že zdavnej po lepi ravnini v našo žlahno Gorico in belo Ljubljano vozili in hodili. Ko bi pred leti le kozje poti bile iz mosta sv. Lucije za Sočo ravno na Podselo, bi se bili lahko že zdavnej zavolj zlož-

nosti in kratkosti ceste tje veselili. Zato, domoljubi! vzdignite svoje glave. Kadar drevo berst poganja, pravi Krist.: „je spomlad blizo“.

O. G.

Troje važnih vprašanj.

(Dalje in konec.)

2. Zakaj bi se nam ne dala obljubljena in zagotovljena ravnopravnost?

Dozdeva se nam Slovencom, da vlada nima ne enega temeljitega vzroka, zavolj kterege bi nam ne hotla deržati svojega zagotovila. Naj nam pové kdo le enega! Morebiti boste djali, da nas je premalo Slovincov? Mi vam odgovorimo: Pravica ne gleda na število, ampak le na pravico. Neskalsjena pravica vsakemu, če je le eden, dá kar vsakemu gré. Ta zaumen imamo od pravice Slovenci mi; pač žalostno bi bilo, ako bi ga bili zgubili že avstrijski Nemci! — Pa nas tudi ravno tako malo ni; nad en milijon duš nas šteje nemška statistika. Morda v tolikem številu nevarnost za edinost cesarstva našega vidite?

Mi vam odgovorimo: Ako bi vsi narodi tako malo nevarni bili cesarstvu, kakor smo Slovani sploh in zlasti Slovenci, bi se pač ne bilo nič bati cesarstvu. Kdo je nek leta 1848 pretil cesarstvu? ali Nemci ali Slovenci? Kdo je bil unel punt na Dunaji? Ali Slovenci mi in Slovani sploh? Zgodovina nas učí, da so Slovani rešili vzvišeni prestol habsburški. Ako bi bili vsi avstrijski narodi cesarstvu tolika podpora, kakor smo Slovani, na terdnejših nogah bi stalo! Kaj morebiti ne vemo, da vas vleče v Frankobrod? Kaj mislite, da smo že pozabili, kaj so leta 1848 govorili v Frankobrodu?

In vas Slovane — morda porečete — vleče panslavizem v Petrograd. Vemo, da nam to podtikujete, al zvlecite na beli dan le en dokaz, ako ga kje najdete! Dokažite kaj, če morete! Natolcovati je pa lahko; to zna vsak.

Pa tudi: ako je cesarstvu mogoče edinemu ostati le s tem, da se nam avstrijskim Slovanom kratijo narodne pravice, vas prašamo: kako je zamoglo edino in močno biti, ko so Magjari in Lahi vživali narodne pravice svoje? Smo le samo mi Slovani tako nevarni? — Vse pretveze, ki jih imate, v žepu, so piškavi orehi, ki ne veljajo nič. Boljših si morate zmisлити. Mi Slovani se zoper Avstrijo še nikdar nismo pregrešili; o tem imamo celó čisto vest; zato pa tudi ne moremo verjeti nikakor ne, da bi presvitli cesar ne hotli dati tudi Slovanom narodnih pravic, brez kterih so oni mertvi narodi. Iz mertvih narodov se pa ne dá sestaviti mogočna Avstrija, kakoršno si želimo mi Slovani.

3. Zakaj nam protivniki ravnopravnosti ne privošijo?

Da nam ne privošijo protivniki narodnih pravic naših, to vemo; vemo pa tudi, zakaj ne? Vemo, da bi se jim hlebček zmanjšal, ako bi ne mogli dalje peči si pogač iz slovenske moke. Tega se bojé. Al tega mi ne spoznamo za krivico. Kadar vam bodo ljubi slovenski uradniki in učniki, ki nemški ne razumejo, tedaj nam bodo všeč nemški, ki ne znajo slovenski. Dobro vemo, kam vas vleče naša narodnost. Ena zveličavna Nemčija, kakor Lahe edina Italija, — Nemčija, ki bi imela severno morje za nadglavje in jadransko v podnožje! Zato imate tolike skomine po naši slovenski deželici, kakor si je tudi revna. Le pogledjte, kako tudi mika Lahe po isterskih, hervaških in dalmatinskih bregovih — edino le zato, da bi v posest dobili jadransko morje po obeh stranéh. Mi pa mislimo, da je Adrija neobhodna potreba Avstrii; Avstrija pa utegne zgubiti Adrijo, poprej ali pozneje, ako deželice ob morji ne ostanejo slovanske. Ker Slovani hočemo mogočno Avstrijo, ji hočemo tudi obvarovati Adrijo, in to je poglavitni

vzrok, da se vam upiramo, da se ne damo ponemčiti in nekdanj potoniti z vami v Nemčijo.

Opomniti pa moramo, da nikdar nikoli ne mislimo sploh Nemcov vseh, kadar od nam protivnih govorimo. Vemo, da je veliko Nemcov po Avstrii in tudi v Nemčiji sami, ki so enih misel z nami, katerim tudi ni nikoli mar bilo, kratiti pravice nam; ker to vemo, tudi nemški narod dostojno spoštujemo, in nikdar ne mislimo žaliti ga. Kadar se mi Slovani upiramo Nemcom, so nam v mislih tisti, ki derže veliko časničarstvo v svojih rokah in ki so večidel protestantskega in judovskega duha, in se zoperstavljajo vsemu, kar ni tega duha. To pa ravno sploh v nas sum obuja, da taki Nemci pri nas še kaj družega nameravajo; z njih nemško kulturo nam menda hočejo počasi vcepiti svojo vero. Mi Slovenci smo katoljčani in to hočemo ostati, dokler bo mogočni Triglav stal na slovenski zemlji. Nikdar ne mislite, da ne vemo, da je „ljubezen“ nekterih protestantskih Nemcov že celó pri nas tako deleč segla, da je bukvice izdala v slovenskem jeziku, ki zagovarjajo njih vero; nikar ne mislite, da smo pozabili, da se je leta 1848 že pri nas propaganda delala za „Urkristenthum“. Vse to vemo; zato se ni čuditi, da se terdno deržimo svoje narodnosti in svoje vere. Pa kakor le narodnost svojo branimo, da se obderži v svojih pravicah brez žaljenja nemške narodnosti, tako tudi terdno stojimo za svojo sveto vero na svoji zemlji, brez da bi hotli dražiti vas druge, ki niste naše. Naše naj je in naj ostane, kar je naše; to terjamo od Vas, katerim pustimo vaše. Za to pa se bomo stanovitno na postavnem potu borili vsi za enega in vsaki za vse. Edinost le je močna; sloga junáci, nesloga tlačí. Ako naša omika obveljá, dobro bode Avstrii in vsem njenim državljanom. Taka omika naj živi med Slovani: narodna, ki se pečá z vsemi vedami za časní, pobožna, ki se pečá z vsemi vedami za večni blagor našega naroda v šoli in zunaj šole.

Slovensko slovstvo.

Cvetje slovenske poezije.

S kratkim naukom o pesniških izdelkih za gimnazijalne in realne šole. Na svitlo dal Anton Janežič, c. kr. učitelj na viši realki v Celvcu 1861. — Sostavljena je ta, prav lično, le menda za šole enmalo predrobno natisnjena knjiga z ukusom in izborom iz najizverstnejih del našega pesništva, ter podaja res lep venec od vsakoverstnega cvetja iz verta naše krasne narodne in umetne poezije, počenshi od pesme pa do tragedije in satire. Osnovana je ta knjižica, kakor pred nekoliko leti po gosp. Macunu izdano južno-slovensko cvetje; jezik, v katerem se pojedine verste pesništva razlagajo, je čist in gladek, terminologijski izrazi so prilični. Dodana je tudi kitica hervaško-serbskega pesništva in cirilska abceda. Z dobro vestjo priporočamo to delce neutrudljivega rodoljuba vsem prijateljem slovenske poezije.

Zemljovid slovenske dežele in njenih pokrajin.

Pervo, po čemur začne popraševati vsakdo, kadar se zavé narodnosti svoje, je to, kolik je narod, iz ktereга on izhaja, kje, v kateri deželi je naseljen ta narod. Ne dá se sicer tajiti, da so že nekdanji predniki slovenskih pisavcov, kar jih je rodila slovenska zemlja, vsaj po debelem vedili odgovor na vprašanje: kje se govori njih jezik, čeravno so spise svoje imenovali eni „krainerisch“, drugi „windisch“, tretji „cragolin“ in četerti še le „slovenisch“.

Toda še le, odkar se je leta 1843 z „Novicami“ zazorila in po srečnem preketu l. 1848 jasneje zasvetila slovenskemu narodu nova doba, razširilo se je po ljudstvu sploh znanje, da tudi mi Slovenci smo narod čisljanja vreden, ki šteje do poldrugi milijon duš in kateri živi skup v eni edini okolii zderžema, ne ločen po nikacem tujem, vmes naseljenem ljudstvu, če tudi razdeljen po velikanskih naših gorah, in

po spremenljivih upravnstvenih (administrativnih) mejah, — da je toraj vsem nam po predgovoru „sloga jači“ v edinstvu, na eni in isti poti iskati boljše prihodnosti.

To idejo skupnosti slovenskega naroda, da si razdrobljenega na razne kronovinice, je hotlo izraziti ime „Slovenija“, dano novemu političnemu časniku leta 1848, in preneseno včasí tudi na vso slovensko deželo skup.

In ravno zato, da bi le to spodbudno in oserčevavno misel slovenskim rodoljubom v vidni podobi pred oči postavil, sklenil je koj po gori omenjenem ugodnem preketu leta 1848 zaslužni gosp. Peter Kozler, sedanji c. k. notar v Sežani na Krasu, dati na svetlo zemljovid ali mapo cele slovenske dežele in njenih najbližjih pokrajin in je, z mnogim trudom nabravši iz vseh strani zgrado k temu potrebno, konec leta 1852 dognal težavno in drago delo, obudil je z razpisanim povabilom na naročbo veliko veselje med vsemi domorodci. Al ne spí sovražnica narodnega napredka, neušéčna birokracija! Sprevidivši, da bi tako delo utegnulo povzdigniti narodno zavest Slovincov, je berž namenila, izdanje kakor bodi ubraniti. Toda kako začeti? Ne iz zemljovida samega, ne iz pisateljeve osebe ni bilo najti nikacega vzroka za prepoved. Vendar izgovor mora biti, če bi se imel iz terte zvití! Al pustimo to, kar je bilo; pač se tú more reči: „Habit sua fata libellus!“

Dajmo raji nekoliko besed spregovoriti zastran tehnične in znanstvene izpeljave gospod Kozlerjevega zemljovida. Vrezaval ga je na ploščo izversten medorezec, eden tistih, ki delajo na Dunaji povsod sloveče general-štabske mape, in res je zunanja podoba tako lična in razločna, kakor malokteri enakočasen izdelek. Zemljovid nosi okoli 5000 slovenskih imen, mest in družih krajev (brez imen gorá in rek), ktere so po večem dobro povedane ali saj po narodni izreki zapisane, če bi se tudi morda kje ktero ne prileglo prav natanko sedanji slovniški pisavi. Ali pomisliti je treba, da razun Freyer-jevega zemljovida kranjske dežele gosp. Kozler v tisti dóbi ni našel nikakega pomočka. Koliko je bilo treba pisem pisati na vse strani, preden je nabral te imena, preden je izprašal zlasti pravo narodno mejo tú med Slovenci in Nemci, tam med Slovenci in Lahi, potem Hervati in Magjari!

Ako je na zemljovidu narodna čerta, ki naznanja to mejo, morda preslaba in pretenka, kar se dá popraviti, so pa meje posamnih vojvodstev in grofij prav očitne. Kdor hoče delo to djati na pravično tehtnico, ne more mu odreči velike zasluge in hvale sosebnó z ozirom na takratne okoliščine, in če bi se tú pa tam zapazila kaka pomota, gotovo jo bo gosp. izdatelj, če se mu naznani, rad popraviti dal na plošči za druge natiske.

Tudi pridjana knjiga bo dobro služila marsikomu, ker hrani vsakoverstnega koristnega blaga dokaj.

Slovenskih rodoljubov dolžnost je sedaj, gosp. izdatelju velik trud, znatne stroške in vsakoršne sitnosti, katerim je bil zavolj te reči podveržen, poverniti s tem, da bodo ta plod domačega zemljopisja obilno kupovali. Kdor koli se čuti, da je Slovenec, naj si ozališa izbo z zemljovidom tem, ki mu bo dan za dnevom kazal ljubo deželo, na kateri in za katero živimo in za katero se pravično bojujemo, videč v živem sočutji in edinstvu samo in edino sredstvo za dosego srečnejše prihodnosti vseh. *) M.

*) Enakošen opominj na izobražene Slovence rodoljube imam na sercu tudi zastran slovenskega: „občnega državljanškega zakonika“ (allg. bürgerl. Gesetzbuch), to je, postavnih bukev, po katerih se sodijo pravde zastran mojine in tvojiné, po tem zavolj „kazenske postave zoper hudo delstva, pregreške in prestopke“, izdane tudi posebej po slovensko v knjigi, in zadnjič gledé na veliki nemško-slovenski besednjak. Kar se prvih dveh knjig tiče, bi brez dvombe prav in koristno bilo, da bi se razširile med ljudstvo, in v tem imajo sosebnó rodoljubni gospodje notarji, advokati in duhovniki priliko kaj pripomoči, na primer, če si naroče